

राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय
महाविद्यालयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या
प्रवेशाच्यावेळी विद्यार्थ्यांकडून पुढील शैक्षणिक
वर्षाच्या शुल्काची बँक गॅरंटीची मागणी आणि
अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतर वैद्यकीय सेवा
देण्याबाबत बंधपत्राची मागणी न करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,

शासन परिपत्रक क्रमांक सीईटी ३५१८/प्र.क्र.१८२/१८/शिक्षण-२

गो.ते.रुग्णालयाची नवीन इमारत, ९ वा मजला, गो.ते.रुग्णालय संकुल,

लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई ४०० ००१

दिनांक : १९.०५.२०१८

संदर्भ : महाराष्ट्र विनाअनुदानित खासगी व्यावसायिक शिक्षण संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन)
अधिनियम, २०१५

परिपत्रक:-

राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयातील आरोग्य विज्ञानाचे व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे प्रवेश संदर्भाधीन अधिनियमातील तरतुदीनुसार आणि त्या अंतर्गत प्रसिध्द केलेल्या प्रवेश नियमांनुसार करण्यात येतात. त्यानुषंगाने, राज्य सामाईक प्रवेश परिक्षा कक्ष, शुल्क नियामक प्राधिकरण आणि प्रवेश नियामक प्राधिकरण या वैधानिक संस्था कार्यरत आहेत. राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयातील आरोग्य विज्ञानाचे व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे प्रवेश राज्य सामाईक प्रवेश परिक्षा कक्षामार्फत करण्यात येऊन सदर प्रवेशांना मान्यता देण्याची कार्यवाही प्रवेश नियामक प्राधिकरण यांच्याव्दारा करण्यात येते. तसेच, राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयातील आरोग्य विज्ञानाच्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे शुल्क निश्चित करण्याची कार्यवाही शुल्क नियामक प्राधिकरणाव्दारे करण्यात येते.

२. राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय महाविद्यालयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या प्रवेशाच्यावेळी विद्यार्थ्यांकडून पुढील शैक्षणिक वर्षाच्या शुल्काची बँक गॅरंटी आणि अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतर संबंधित

महाविद्यालयास एक वर्ष सेवा देण्याप्रित्यर्थची बँक गॅरंटीची/बंधपत्राची मागणी करण्यात येत असल्याच्या तक्रारी शासनास प्राप्त झाल्या आहेत. त्यानुषंगाने खालीप्रमाणे स्पष्टीकरण करण्यात येत आहे.

अ. महाराष्ट्र विनाअनुदानित खासगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ च्या कलम १४ (५) मध्ये खाली नमूद केल्याप्रमाणे तरतुद आहे

"No institution shall collect fee amounting to more than one year from a candidate in an academic year and collection of fees for more than one year be construed as collection of capitation fee and such institution shall be liable to be proceeded against"

त्यानुसार, राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय महाविद्यालयानी विद्यार्थी ज्या शैक्षणिक वर्षात शिकत आहे त्याच शैक्षणिक वर्षाचे शुल्क विद्यार्थ्यांकडून वसूल करणे आवश्यक आहे. पुढील शैक्षणिक वर्षाचे शुल्क आधीच वसूल करणे अथवा त्याप्रित्यर्थ शुल्काच्या रकमेची बँक गॅरंटीची मागणी विद्यार्थ्यांकडून करणे उपरोक्त तरतुदीचे उल्लंघन करणारी आहे.

ब. राज्यातील शासकीय/ महापालिका वैद्यकीय/ दंत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना अतिशय माफक शुल्क आकारले जाते. सदर विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणावर होणारा खर्च जनतेच्या पैशातून केला जात असल्याने त्याची काही अंशी परतफेड व्हावी या हेतुने उक्त महाविद्यालयातून पदवी/ पदव्युत्तर पदवी/ पदव्युत्तर पदविका अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शासनाची विहीत कालावधीची सेवा करावी याकरीता त्याच्याकडून बंधपत्र लिहून घेण्यात येते. तथापि, खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयातून पदव्युत्तर अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतर विद्यार्थ्याने संबंधीत खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयास आपली सेवा उपलब्ध करून देण्याबाबत कायद्यात, वैद्यकीय पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशनियमात अथवा प्रवेशप्रक्रीयेच्या माहितीपुस्तीकेत कोणतीही तरतुद नाही. त्यामुळे, राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय महाविद्यालयातील पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांकडून अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतर संबंधित महाविद्यालयास एक वर्ष सेवा देण्याप्रित्यर्थची बँक गॅरंटीची मागणी करणे अथवा बंधपत्र लिहून घेणे पुर्णतः बेकायदेशीर आहे.

३. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, मुंबई आणि आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेशपरिक्षा कक्ष, मुंबई यांच्याव्दारा पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशाकरीता शिफारस करण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांकडून पुढील शैक्षणिक

वर्षाच्या शुल्काची बँक गॅरंटी आणि अभ्यासक्रम पुर्ण झाल्यानंतर संबंधित महाविद्यालयास एक वर्ष सेवा देण्याप्रित्यर्थची बँक गॅरंटी/ बंधपत्र याबाबत राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय महाविद्यालयांनी मागणी करु नये. तसेच, यानुषंगाने यापुर्वी राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय महाविद्यालयांनी पदव्युत्तर वैद्यकीय अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांकडून बँक गॅरंटी आणि बंधपत्र घेतले असल्यास ते देखील बेकायदेशीर आहे.

४. खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालयांनी वर नमूद केल्याप्रमाणे विद्यार्थ्यांकडून बँक गॅरंटी अथवा बंधपत्राची मागणी केल्यास त्याचेविरुद्ध यथोचित कारवाई करण्यात येईल.

५. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१८०५१९१७०२२३२२१३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुरेन्द्र प्र. चानकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राज्यपाल सचिवालय, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.

मा.सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे सचिव, विधान भवन, मुंबई

मा.अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे सचिव, विधान भवन, मुंबई

मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद, विधान भवन, मुंबई.

मा.विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानसभा, विधान भवन, मुंबई

मा.राज्यमंत्री, वैद्यकीय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधीद्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सचिव, प्रवेश नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सचिव, शुल्क नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
सर्व सहउप सचिव/, वैद्यकीय शिक्षण व औषधीद्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
संचालक, आयुष संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
कुलसचिव, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक.
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व प्रमुख रुग्णालये (बृहन्मुंबई महानगरपालिका)
अधिष्ठाता/ प्राचार्य, सर्व शासकीय/महानगरपालिका/ अनुदानित/ खाजगी विनाअनुदानित आरोग्य विज्ञान
महाविद्यालये.
निवड नस्ती (कार्यासन शिक्षण-२).